

Нясчынна палаяшаць кніжны гандаль

Кніжны гандаль—справа вялікай палітычнай важнасці. Савецкая кніга даўно трымае ўвайша ў побыт працоўнага горада і каласальна вёскі. Помыт на літаратуру па розных галінах ведаў павялічылася з кожным днём.

У 1957 г. толькі сістэмай Упраўлення кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР распаўсюджана літаратура сярод насельніцтва на суму каля 100 мільянаў рублёў. У гэтым годзе продаж кніг павялічыцца.

Сетка Белкінагандлю ў гарадах і гарадскіх пасёлках мае 77 магазінаў і вялікую колькасць кіёскаў. 11-тыя кніжныя магазіны Мінска, напрыклад, мае 43 кіёскі. Больш тысячы кнігаў і грамадскіх распаўсюджвальнікаў дастаўляюць кніжнікам дадому.

З абласных гарадоў і сталіцы Беларусі адзельна «Кніга—пошта» кожны месяц адраўляецца ў розныя куткі рэспублікі і за яе межы сотні тысяч кніг. Напрыклад, цэнтральны кніжны магазін Мінска пасылае на заказ насельніцтва штомесячна рознай літаратуры на 120—140 тысяч рублёў.

Вялікую ўвагу работнікі кніжнага гандлю рэспублікі надаюць прапагандае і рэкламе розных выданняў.

Значна палепшана падрыхтоўка і перападрыхтоўка кадраў. У мінулым годзе на чатырхмесячных курсах у Мінску падрыхтавана 25 маладых спецыялістаў з сярэдняй адукацыяй, якія працуюць цяпер загадчыкамі і прадаўцамі кніжных магазінаў. Ва ўсіх абласных рэспублікі праводзіцца заняткі па павышэнню ідэяна-палітычнага ўзроўню і дасягоў кваліфікацыі работнікаў кніжнага гандлю.

Уступіўшы ў сацыялістычнае спаборніцтва па паліпашэнню кнігагандлёвай справы ў рэспубліцы, работнікі Беларускага кнігагандлю дамагліся станоўчых вынікаў. У 1957 г. план тавараабароту выкананы на 113,3 працента, у тым ліку на кнігах на 103,7 працента, а план студзеня г. г.—на 130,3 працента.

Адзін з лепшых у рэспубліцы—цэнтральны кніжны магазін Магілёва (дырэктар тав. Кірычэнка). Тут зорна пастаўлена аказаварот, кніжны асартымент фарміруецца адпаведна культурна-эканамічным асаблівасцям раёнаў. Бланкі для заказаў, галавыя тэматычныя планы і іншыя інфармацыйныя матэрыялы мясцовыя і цэнтральныя выдавецтваў работнікі магазіна вывучаюць разам з бібліятэчнымі работнікамі, спецыялістамі прамысловых прадпрыемстваў, пакунікамі розных прафесій. Выкарыстоўваюцца і іншыя формы вывучэння пашты насельніцтва. Усё гэта дае магчымасць мець у магазіне вялікі выбар кніг. Пры магазіне працуюць 30 кнігаў і грамадскіх распаўсюджвальнікаў. Часта наладжваюцца выезды з літаратурнай на прадпрыемствы, у МТС, арганізуюцца кніжныя кірмашы.

Сістэматычна выконваюць і перавыконваюць планы продажу літаратуры магазіны № 1 у Полацку (загадчык тав. Міхайловіч), Горацкі раённы кніжны магазін (загадчык тав. Халупаў), магазін № 7 у Гродна (загадчык тав. Вольска), магазін № 5 у Баранавічах (загадчык тав. Бананенка) і інш.

У Кастрычніку—лістападзе 1957 г. у азнаменаванне 40-й гадавіны Вялікага Кастрычніка ў рэспубліцы праводзіцца «Месечнік кніг». Асаблівая ўвага была нададзена распаўсюджванню літаратуры, прысвечанай 40-й гадавіне Савецкай улады, дасягненням нашай навукі і культуры. У магазінах, на прадпрыемствах і ў навучальных установах рэспублікі адбылося 35 сустрэч беларускіх пісьменнікаў з чытачамі. Так, 24 кастрычніка ў цэнтральны кніжны магазін Мінска прыйшлі пісьменнікі К. Крапіва, М. Лынькоў, В. Вольскі, Я. Скрыган. Яны расказалі аб сваёй рабоце, падзяліліся творчымі планами. Ці-

кава прайшлі сустрэчы ў Магілёўскай, Маладзечанскай, Гомельскай і Віцебскай абласцях.

За час месяца толькі сістэмай Упраўлення кніжнага гандлю прададзена кніг на суму каля сямі мільянаў рублёў. Гэта значна больш таго, што звычайна рэалізуецца за месяц.

Выконваючы рашэнні XX з'езду партыі, мы ставім задачу павялічыць да 1960 г. продаж літаратуры ў паўтара разы ў параўнанні з 1946 г. Для гэтага патрэбна значна пашырыць гандлёвую сетку, стварыць спецыялізаваныя магазіны, больш займацца прапагандай і рэкламай кніг. У бліжэйшым часе колькасць кіёскаў, латкоў і столаўкаў зрасце ў гарадах Беларусі да 350, павялічыцца лік кнігаў і грамадскіх распаўсюджвальнікаў. У 1958—1959 г. будзе адкрыта яшчэ 19 кнігарняў.

Стварэння кніжных аддзелаў у гарадскіх універсітэтах рэспублікі, арганізацыя продаж кніг са столаўкаў у прамавых і прадуктовых магазінах, тэатрах, кінатэатрах і дамах культуры.

Упраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР распрацавала канкрэтныя мерапрыемствы, каб яшчэ больш пашырыць сувязь з працоўнымі горада і вёскі. Сёлета ў Мінску намерана адкрыць спецыяльны магазін «Кніга—пошта». Да канца першага квартала 1958 г. ва ўсіх абласных будучы абсталяваны аўтаматамі для кніжнага гандлю. Запланавана прывесці 500 выездаў на прамысловыя прадпрыемствы, у навучальныя ўстановы, МТС і г. д. У гэтым годзе будучы арганізаваны пры ўсіх гарадскіх кніжных магазінах саветы садзейнічання распаўсюджванню кніг.

Анак, нягледзячы на поўныя поспехі ў рабоце, большасць кнігагандлёвых прадпрыемстваў не выконваюць плана продажу літаратуры ў розніцу. У канцы снежня 1957 г. на рэспубліканскай нарадзе кнігагандлёвых работнікаў Міністэрства культуры БССР ішла падрабязная гаворка аб шляхах паліпашэння кніжнага гандлю ў Беларусі. Вынікі мінулага года паказалі, што ні адна вобласць не выканала заданай продажу кніг у розніцу. Так, з 77 магазінаў Белкінагандлю з планам рэалізацыі літаратуры паспяхова справіліся 25 магазінаў. Праўда, цяпер кнігагандлёвая сетка пачала працаваць лепш. Студзеньскі план распаўсюджвання літаратуры па розных галінах ведаў выканалі 59 магазінаў.

Асабліва незадавальняюча працаваў летас Гродзенскі аблкінагандль. План рознічнага тавараабароту па кнігах за 1957 г. выкананы ў вобласці толькі на 82 праценты. Пасобныя ж магазіны, напрыклад, Наватрудскі, магазін № 2 у Лідзе і інш. свае планы продажу кніг выканалі на 60—70 працентаў. Гродзенскі аблкінагандль да цяперашняга часу не здолеў арганізаваць продаж кніг са столаўкаў, вельмі мала тут кнігаў. Распаўсюджванне падлісных выданняў лухана на самацек. Ніхто не наведвае пакунікаў аб новых кнігах, якія паступаюць у магазіны. На базе і складах няма картатэк і гандлёвыя работнікі самі не ведаюць, якія яны маюць літаратуру.

Поўная бескантрольнасць як з боку кіравання аблкінагандлю, так і аргану культуры прывяла не толькі да зрыву выканання плана продажу кніг у розніцу, але і да вялікага росту раэшткі, якія перавысілі ўстаноўленыя нарматывы больш чым на 100 працентаў. Бескантрольнасць была той стрымляючай глебай, на якой праціталі раэшткі і крадзяжы. Дзяржава панесла страт больш чым на пачты мільянаў рублёў. За незадавальняюча кіраванне тав. Куліковіч з работніцамі.

Дрэна прапагандаў і распаўсюджвання літаратуры беларускіх выдавецтваў Гомельскай, Брэсцкай і Мінскай аблкінагандлю. У сістэме Белкінагандлю дрэна захоўваюцца кніжны і іншыя тавары. У большасці кнігагандлёвых прадпрыемстваў склады знаходзяцца ў сыхрых, непрыстасаваных умовах. На многіх базках і складах няма сталкоў, літаратуры складаваецца навалом. Кнігі псуваюцца.

Значна трэба палепшыць работу Рэспубліканскай кніжнай базы. Тут скапілася многа кніжных і іншых тавараў, што перавышае ўстаноўленыя нарматывы больш чым на 60 працентаў. Аднак ні дырэктар базы тав. Смірнов, ні яго намеснік тав. Бломкіна, ні таваразнаўцы не прымаюць захадаў да адраўкі літаратуры ў кнігагандлёвую сетку. Апроч таго, кнігі на базе захоўваюцца хаатычна, на трох складах няма картатэкі навучнай літаратуры.

Сур'ёзна адстаюць у рабоце абласныя бібліятэкары. Магілёўскі, Гродзенскі і Брэсцкі бібліятэкары выконваюць план па кнігах толькі на 45—50 працентаў.

Паспяхова работа кнігагандлёвых прадпрыемстваў рэспублікі ў многім залежыць ад выдавецтваў, іх планавай рытмічнай дзейнасці. На жаль, рэспубліканскія выдавецтвы не выконваюць планаў выпуску кніжных прадукцый. Дзяржаўнае выдавецтва БССР за 1957 г. не дадало кнігагандлёвым арганізацыям літаратуры на сотні тысяч рублёў.

Нарадкі выпадкі, калі нашы выдавецтвы, асабліва Белдзярвыдат, не прысуджваюцца да голае кнігагандлёвых работнікаў і перавыдаюць літаратуру, якая ёсць у дастатковай колькасці ў магазінах і на базках. Напрыклад, кнігі аб будзьбе, ладзіліся з 1946 г. выдаваліся і перавыдаваліся ў сярэднім 10—15-тысячным тыражом больш 28 разоў, у тым ліку аўтар тав. Дарожніка—ліць разоў, а тав. Пушкарава—восем. Толькі ў 1953 г. Дзяржаўнае выдавецтва БССР ухрылілася перавыдаць кнігу Пушкарава аб будзьбе ляду разоў. У выніку ў магазінах Белкінагандлю стварыліся залежы гэтай кнігі—больш 20 тысяч экзэмпляраў. Здавалася б, дастаткова. Але толькі пачаўся 1958 г., а кніга Пушкарава зноў выйшла ў свет дзесятысячным тыражом.

Можна прывесці яшчэ прыклад. У 1953 г. Белдзярвыдат перавыдала 50-тысячным тыражом кнігу В. Смірнова «Сустрэча» ў перакладзе на беларускую мову. У той жа час яна была ў продажы ў неабходнай колькасці. У выніку больш цаловым тыражом кнігу В. Смірнова засталася ў магазінах. Такіх фактаў даводзіць многа. Яны сведчаць, што вялікай віна ў затаварванні кнігагандлёвых прадпрыемстваў кландзеца на выдавецтвы.

Беларускія выдавецтвы незадавальняюча плануюць сваю работу. Не ўздзяваюць паміж сабой тэматычныя планы. Гэта прыводзіць да таго, што часта адна і тая ж кніга плануецца да выдання адначасова ў двух і нават у трох выдавецтвах.

Работніцаў рэспубліканскіх выдавецтваў мала цікавіць далейшы лёс выпушчанай імі кнігі: яны не вывучаюць пошты на свае выданні. Таму не даюць, што праекты тэматычных планаў выдавецтваў, які правялі, прадстаўляюць сыхры, не адпаведнаму прад'яўленню да іх патрабаванняў. Новая перапрацоўка іх, натуральна, займае многа часу. У выніку тэматычныя планы выходзяць у свет з вялікім спазненнем. Больш таго, кнігі, якія па тэматычнаму плану павінны выйсці ў свет у першым квартале, нярэдка выходзяць ў другім, трэцім, а то і ў чацвёртым.

Такая практыка не дае магчымасці апэратыва працаваць работнікам кніжнага гандлю, тэрмізіць прапаганду і распаўсюджванне беларускай літаратуры.

Рытукуецца да змяняльнай даты 40-годдзя Беларускай ССР, работнікі кніжнага гандлю будучы актыўна змагацца за ўзорнае выкананне ўзятых на себе сацыялістычных абавязальнасцяў.

П. ЖУКОВСКИ,
начальнік Упраўлення кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР.

Кіно „Свята Кастрычніка“

Маскоўская кінастудыя дакументальных фільмаў да слаўнай гадавіны саракагоддзя Вялікага Кастрычніка падрыхтавала рад кінакарцін, якія ўваскрэаюць незабыўныя дні гераічнага рэвалюцыйнага мінулага нашага народа. Нарадзіўся сід пралетарыята і падрыхтоўцы рэвалюцыі ў Расіі прысвечаны фільм «Валікі паварот». Аб слаўным шляху, па якім прайшоў наш народ пад кіраваннем Камуністычнай партыі за сорок год Савецкай улады, расказвае карціна «Незабыўны гадзь». Валікі каларовы фільм «Тут жыў Ленін» змяніць гледач з мясцінамі, звязаным з жыццём і рэвалюцыйнай дзейнасцю прадвадара сусветнага пралетарыату. І завяршае серыю гэтых кінадакументаў карціна «Свята Кастрычніка», якая расказвае аб уплыве Вялікага Кастрычніка на сацыялістычнай рэвалюцыі на лёс людзей розных краін.

«Свята Кастрычніка» — фільм, створаны нашымі кінематаграфістамі сумесна з кінарэжысёрамі краін сацыялістычнага лагера. Пастаўка ажыццэлена пад кіраваннем рэжысёраў Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў Р. Грыгор'ева, І. Пасельскага, А. Чакоўскага і І. Гараіка. Здымалі фільм 35 кінааператараў савецкай і замежнай хронікі.

На экране першыя кадры фільма, пацімчальна ад часу,

іншы раз урывачным, але басючна дарагімі кадрамі прастаю чалавеку кінадакументы. Гэта кадры, якія адлюстроўваюць вобраз Уладзіміра Ільіча Леніна. Мы бачым праўдзіннага на Краснай плошчы ў час свята ўсеагульнага навування, на пасяджэнні другога Кангрэса Камуністычнага Інтэрнацыянала ў Таўрычаскім палацы. Кадры, якія паказваюць Ільіча, становяцца нібы лейтэматывам усёго фільма.

Валікі Кастрычнік стаў пачаткам масавага руху народаў за сваё рэвалюцыйнае, за сабылі і шчырае ўсёх протых людзей. Экран пастаянна, з храналагічнай дакладнасцю, паказвае дасягненні нашай краіны за сорок год Савецкай улады і расказвае пра вялікі ўплыў рэвалюцыйных падзей 1917 года на лёс людзей розных нацый і краін.

Залп «Аўрора» абвясціў пачатак новай эры ў жыцці ўсёго чалавечства. Рухаў нацыянальна-рэвалюцыйны лад. На франтах пачалося брананне салдат. Супраць маладой Савецкай дзяржавы апыталася ўся сусветная рэакцыя. Інтэрвенты ўсіх месцаў стараліся задушыць сацыялістычны рух рэвалюцыю. Ва Уладзівастоку павялілася амерыканская эскадра, у Адэсе — французская, японцы рыхталіся да захопу савецкай Сібіры, а бітвы баялы генералы маршалі аб рэстаўрацыі манархіі. Не выйшла. Вялікі Кастрычнік абудзіў народы ўсяго зямнога шара на барацьбу супраць самаўладства і імперыялізма.

1918 год. Берлін. Пачалася пралетарская рэвалюцыя. У сакавіку 1919 года ў агні змаганьня нарадзілася Венгерская савецкая рэспубліка. Сусветная рэакцыя старалася затрымаць пераможнае шасце Вялікага Кастрычніка. Яна кінула ўсе свае сілы на палупадзенне рэвалюцыйнага руху ў Кітаі, Венгрыі, Германіі і іншых краінах.

Нельга без хвалявання глядзець кадры, якія паказваюць расстрэл патрыётаў у Кітаі, катанні дэманстрантаў Індыі і Румыніі, звестыя ў Германіі. Але народы змагаліся за сацыяльную справядлівасць, за лепшую будучыню. Ні армісты, ні катанні камуністаў, ні крываны фільмам не змаглі сымініць наступальнага руху народных мас. Цяпер амаль мільярд чалавек на ўсім зямным шары аб'яднаны ідэямі сацыялізма.

Новая карціна паказвае дасягненні краін сацыялістычнага лагера. На вельмі кароткіх па метражы эпізодах аўтары гавораць аб многім. Воск экран пераносіць нас у Албанію, у «скраіну горных арлоў». Мы бачым, як у родную вёску прыхаў з Ціраны на канікулы студэнт. Заецца, нічым непрыкметна падзея. І ўсё ж гэты эпізод гаворыць пра многае, бо да вайны ў краіне налічвалася толькі 70 чалавек з вышэйшай адукацыяй. Цяпер жа толькі з адной вёскі займаюцца ў ВНУ краіны дзесяткі юнакоў і дзячат.

З Албаніі экран перакідае гледачоў ва В'етнам. Там так-

сама ад малага да вялікага селі за парты. І гэта ў краіне амаль суцэльнай неспіёмнасці. У фільме паказана вялікая дружба і бескарыслівае ўзаемадапамога паміж народамі краін, што будуць сацыялізмам. Воск у румынскі порт прыйшлі савецкія станкі. На іх работніцы Бухараста зрабілі сельскагаспадарчыя машыны, якія можна бачыць на палях В'етнама і Каёраі.

Шматгалунавая Карая! Разбураны вярэскамі бомбардзіроўкамі дзесяткі гарадоў, спалены сотні вёсак. Але агры мелі баі. Народ вярнуўся да мірнай працы, да аднаўлення разбуранай вайной гаспадаркі. На дапамогу гераічнаму кароўскаму народу праслалі сваіх спецыялістаў Савецкі Саюз. Германская Дэмакратычная Рэспубліка, Кітай, Венгрыя і іншыя братнія краіны.

Такіх прыкладаў дружбы многа. Аўтары фільма паказваюць, што ніякія прожукі імперыялістаў не змогуць яе парушыць. Народы пільна стаяць на варце заваяваных імі свабод.

Фільм «Свята Кастрычніка»—вялікае дакументальнае пададзе, дзе кожны кадр насычаны пераканальнымі фактамі. На якіх прыкладах нова гераічнага расказвае аб гераічных справах народаў краін сацыялістычнага лагера, якія пад кіраваннем камуністычных і рабочых партый, пераўтвараюць свет, будуць новае жыццё.

Е. ВЫСОКИ.

ЧАСОПІСЫ У ЛЮТЫМ

«ПОЛЫМЯ»
На старонках часопіса надрукавалі шчылы першы С. Дзяржа і А. Валыніча, а таксама маладога паэта Генадзя Шымаля. З вершамі выступаюць У. Караткевіч і А. Лойка.

Часопіс друкуе п'есу А. Макаўка «Каб людзі не журыліся».

Проза ў нумары прадстаўлена апавесцю Р. Сабалеці «Блажытнае ззяненне» і перакладам гумарэск украінскага пісьменніка І. Кавенкі.

З артыкулам пра творчасць П. Броўкі выступае В. Бурносаў, пытанню украінска-беларускіх літаратурных сувязей прысвечана даследаванне Ю. Ступака. У нумары змешчаны ўспаміны М. Хведаровіча пра К. Чорнага, артыкул Т. Клейна «Песні рэвалюцыйнага падполля», а таксама рэцэнзіі І. Кудраўцава на кнігу З. Асташкіна «Выбраўнае» і М. Модыля на кнігу Я. Міровіча «П'есы».

«СОВЕТСКАЯ ОТЧИЗНА»
У першым нумары часопіса друкуецца пачатак апавесці П. Валкандэва «Разліў», якая прысвечана будаўніцтву Куйбышскай ГЭС. «Ля сінняй аповесці» так называе В. Бурін аповесць пра апошні гадзь жыцця М. Баданова. Змешчаны ў нумары аповяды У. Шымаля «Наваголянае тэлеграма», ўспаміны С. Браўкона «Ля сцен Брэста» і А. Слесарніка пра вядомага кінарэжысёра С. М. Эйзенштэйна.

Пазыія ў часопісе прадстаўлена вершамі М. Луканіна, І. Васілеўскага, Ф. Гарбунова, А. Кукуляка і «Валады пра чырвоную аорку» Д. Осіна.

У раздзеле «Крытыка і бібліяграфія» змешчаны артыкул Д. Паліткі «Ідэяны асновы савецкай літаратуры», рэцэнзіі У. Калесніка на зборнік вершаў М. Танка «След бліскавіцы», І. Скапарова на кнігу В. Спрычана «Над кручамі Сожы», і К. Ізюльска на нарыс Я. Брыля «Сэрца камуніста».

У гарадскім пасёлку Крупкі Мінскай вобласці адбыўся семінар работнікаў культуры-асветных устаноў раёна. Удзельнікі семінара знаёміліся з вопытам работы лепшых сельскіх клубаў, хат-чытальні, бібліятэк, агітлектываў, атрымалі інструкцыйна-металычныя ўказанні, распрацавалі планы далейшай работы, праслухалі рад лекцыяў.

На адмыку: лепшыя актывісты раёна (злева направа)—загадчык бібліятэкі калгаса «Чырвоны Бобр» Б. Кіршэнбаум, загадчык дзіцячай бібліятэкі Г. Досіна, загадчык клуба калгаса «Іскра» Ф. Кляшчонак і загадчык Дакудаўскай сельскай бібліятэкі З. Драчун.

Фотахроніка БЕЛТА.

Больш прыныцпсваці і патрабавальнасці

У Брэсцкім абласным тэатры за апошнія тры гадзі знізіўся мастацкі ўзровень спектакляў, перасталі з'яўляцца значныя, вялікія па думцы, аркія па тэмпераменту сцэнічныя творы.

Невыразнымі, аб'якавымі атрымаліся спектаклі «Адыя», «Незямліны», «Разлом», пастаўленыя рэжысёрамі Г. Волкавым і І. Манухайн.

Асабліва характэрны ў гэтым сэнсе спектакль «Адыя». Пошукі галоўным чынам дробных праставаняў і дэталей для вырашэння прыватных задач, прыводзяць пастаноўшчыка да выпустошвання цэнтральнай аўтарскай ідэі ў гэтай п'есе. Рэжысёр скаціраваў усё свае намаганні на выкарышчэнні п'есы Платонава і дыскредытаваў гэтага вобраза. Асюль—вельмі неспіёмнае аблічча сцэнічнага героя.

І. Манухайн, імкнучыся ў тэатры ўкараіць мэтад дзейнага аналізу, вельмі неапраўдана аддасіла да іншых стыляў і пошукі, што пагаршае ўзаемаадносінны паміж рэжысёрамі.

Частая змена галоўных рэжысёраў і няўдалы падбор іх, самазаслабленасць асноўнай часткі трупы, стратка склад актываў, які ўвесь час мяняецца, слабленне сувязі з беларускімі драматургамі—усё гэта прывяло Брэсцкі тэатр да сур'ёзных недахопаў у рэпертуары, да шырых, малазначных спектакляў.

«У пошуках радасці» і «Фронтавікі» на сцэне Брэсцкага тэатра)

яй (Наташа—Тры сястры). Яна запэўняе ў вялікага папярэдня і ажыццэлена ва ўзаемаадносінны інтэлекту Ленчыкі з сям'ёй Савіных, куды жанчына ўвайшла як чужы чалавек.

Адыя п'еса гэтая мае і сваё, самастойнае. Яна заклочана ў галоўнай сюжэтнай лініі, якая раскрываецца праз канфлікт паміж маці, добрай савецкай жанчынай, і эгаістычна-драпежніцкай Ленчыкай. З горкім пацвярджэннем жалю і гневу маці змагаецца, асабліва за свайго старэйшага сына Фёдара, чалавека максацэлага, уражлівага і таленавітага, які захоплены сваёй вонкава зграйнай жонкай-мяшчанкай. Розаў паяматарску будзе сюжэт, раскрывае вобразы і імклява развівае дзеянне. Ён падвядзе гледача да фіналу, у якім з вялікай сілай гучыць тэма маральнай перамогі маці.

У п'есе прысутнічае сучаснасць, надзённасць, якая наогул складае асноўную вартасць розаўскай п'есы.

Сцэнічнасць і прадападобнасць, у асноўным, і вызначаюць поспех спектакля «У пошуках радасці». Пастаноўшчык Г. Волкаў, як нам уявілася, не зразумее галоўнай ідэі твора, або зразумее яе няправільна. У спектаклі дзеянне перамясцілася на гісторыю ўзаемаадносін юнакоў і дзячат, г. зн. маладзейшага пакалення. Асноўнай падзеяй з'явіўся неапраўданы бунт маладошага сына Адыя супраць рэжысёраў (прадметы мяшчанскага пошты). Як вядома, рэчы не толькі выяўляюць мяшчанскі ўклад пошты, але і складаюць неабходны элемент штодзённага ўжытку людзей. Рэчы страшныя тады, калі яны авалоўваюць душой чалавека, яго думкамі і пачуццямі, закрываюць ад яго ўвесь свет. Воск гэта страшнае значэнне рэчэй і не раскрыта ў спектаклі. Сам па сабе факт паванна ларыянаў мэтад выклікае ў аўдыторыі зазіраванне і ўсмішку. «Ну, вядома, тэатр, прадстаўляе!» Узнікае неспіёмнае для тэ-

атра незалежна да праўды сцэнічных падзей. Не асабістаўна галоўная аўтарскай ідэі, пастаноўшчык сваёй трактоўкай збядніў духоўны свет герояў, адышоў ад змястоўных вобразаў ў бок прасталянага паказу іх ўзаемаадносін. Тым самым толькі падкрэслены слабы бакі твора. У выніку зроблены яшчэ адзін «сумішчальны» ўклад у рэпертуар тэатра.

Некаторыя выканаўцы, інтуітыўна змагаючыся супраць схематызму рэжысёра, імкнучыся ў меру сваёй індывідуальнасці дзельных, развіць закладзеныя ў вобразе аўтарскай думкі. Найбольш чулыя і таленавітае артыстка сярэд выканаўцаў О. Захаравя ў ролі маці. Яна часам узмацняе да сапраўдных вышніх драматычнасці (асабліва ў сцэне размовы з Фёдарам у другім акце). Але і Захарова аказалася палюна невернага рэжысёрскага бачання вобраза. Інакш яна не змагла б так аб'явава прамаць ад Фёдара яго самае дарагое—рукапіс, які ён аддае маці на захаванне.

У пастаноўчым пошкы рэжысёра Волкава адчуваецца эмпірызм. Мінісізм амань усё (за радкі выключэннем) не іясую думкі, не ўтвараюць артычнага патоку дзеяння. Яны механічны і кожны пераняць тут жыць сама па сабе. Застаюцца безгустовнасць у падборы выканаўцаў ролі Фёдара. У групе 34 актывы і, мяркуючы па пашых спектаклях, можна было б падбраць артыста, які больш адпавядае ролі.

Роль Фёдара іграе актыв Фёдараў. У яго няма нават знешняй адпаведнасці свайму сцэнічнаму герою. На сцэне няёмка мітусіцца неўрастанік, дрэна, нязрабна апраўты. Актыв іграе толькі адну рысу вобраза. У выкананні Фёдарава зніклі 25 год жыцця, якія праведзены героём у працоўнай сям'і. Сцэнічны вобраз не пільсую жыццём і трагічным сцэнічным сэрцам, не адчуваецца тут і інтэлекту маладога вучня.

У спектаклі няма розаўскага Фёдара. Непераканальна гучыць спроба пастаноўшчыка вытлумачыць няўдалы выбар выканаўцы артысцыйнымі акалічнасцямі, тым, што спектакль «У пошуках радасці» ставіўся як паралельны з «Фронтавікамі». Рэжысёр не даверыў, не мае права іці на

У новым будынку

Тры гады назад тут былі каменні і цэгла — адно з нямногіх месцаў у Мінску, якое яшчэ нагадвала пра суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны. Цяпер на гэтым месцы ўзвышаецца пудоўны будынак, які здымае сваёй прыгажосцю. Гэта Беларускае дзяржаўнае кансерваторыі. У некалькіх словах дзяржаўнае кансерваторыі — гэта ўзбудаванне мастацтва і культуры, якая глядзіць на будучыню, а не на мінулае. Тут сапраўды стаяць складаныя арганізацыйныя і канструкцыйныя задачы на ўсім паверху, дыяганальна даражкі — усё гэта нямае каштавала нашай дзяржаве. І яна не шкадуе грошай дзяля таго, каб з кожным днём расла музычная культура Беларусі.

У новым памяшканні кансерваторыі ёсць усё неабходнае для паспяховай вучобы студэнтаў — будучых піяністаў, спевакоў,

віяланчальцаў, майстроў ігры на народных інструментах. На трох паверхах размясцілася 49 класаў, акрамя зала для справаздачных канцэртаў і малага акадэмічнага зала. Ёсць таксама добра абсталяваныя кабінеты — тэарэтычны, вакалы, асноўнага марксізма-ленінізма і інш. Вялікая пакой адведзены пад бібліятэку. Тут захаваўся сотні таму кніг па гісторыі і тэорыі беларускай, рускай і сусветнай музыкі, ноты, партытуры сімфоній і хораў. Сярод іх мноства твораў беларускіх кампазітараў. Днямі адбылося ўрачыстае адкрыццё новага будынка кансерваторыі. Прэстарнае феаэ запусцілі студэнты, выкладчыкі, а таксама шматлікія госці — дзеці культуры і мастацтва — У. Уладзімірскі, Р. Шырма, Л. Рэжыцкая, А. Абуховіч, І. Балодін і многія іншыя.

З кароткай прамовай выступіў міністр культуры БССР Г. Кісялёў. Ён шчыра дзякуе Камуністычнай партыі і Саветскаму ўраду за тры клопаты, якія правяляюць яны да моладзі. Дырэктар кансерваторыі А. Багатыроў і студэнтка-выдатніца Тамара Рыльцкая ад імя выкладчыкаў і студэнтаў запусцілі присутніх, што не пакідаючы сямі для росквіту беларускай музычнай культуры.

Затым тав. Кісялёў перапрацаваў чырвоную істужку і запрашае гасцей у вялікую глядзельную залу, дзе быў дадзены канцэрт. У ім прынялі ўдзел студэнты Л. Жытнікова, В. Перацшыцка, І. Ляўкевіч, заслужаны дзеяч мастацтва БССР І. Гітэра, саліст тэатра оперы і балета В. Глушакоў, лаўрэат Усеазапазнага конкурсу «Скрыпачоў і віяланчальцаў» А. Стагорскі, сімфанічны аркестр і аб'яднаны хор кансерваторыі.

На адкрыцці новага памяшкання кансерваторыі. Г. Кісялёў перапрацаваў істужку. Фота: У. Крук.

Людзі і персанажы

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

самой машына-трактарнай станцыі, але ж гэтага, відавочна, мала. Паходзіць ён 25 гадоў не стае вошты, сталася, ён лічыць адольны вырашчана з-пад уплыву дурных атрактаў раіснага маштабу. Таму, напрыклад, ён, ведаючы пра махлярства Бабейкі, не апеляваў да калгаснай грамадскасці ішоў з сваімі меркаваннямі толькі ў кабінеты раённых кіраўнікоў, якія падтрымлівалі яго. Ненавідзячы прайдзвіста і плеткара, ён толькі дырэктару МТС гаварыў аб сваім недавері да самазваннага спецыяліста па машынах. Гэта не папрасіў пісьменніку і, тым больш, літаратурнаму герою. Паходзіць і не мог быць інакш.

Запамінаюцца старонкі, у якіх апісаны ўзаемаадносіны Паходзі і Марыны Кудзінай. Находзі і Зосі Вальнец. Вадыкі заведзілі Марыну і выхавалі яе няправільна. Таму і з Паходзім у яе раздалася каханне, бо даўчына не захачела ехаць у вёску. І жыццё пачарала даўчыну, прымушыла яе перанесці нямыла выпрабаванні, пакуль яна не ўцяпіла, што нехта растапаць такое шчырае каханне. Паходзі ж увесь час насіў у сэрцы вобраз Марыны, не перастаў паважаць журналіста Зараніка, чыёй жонкай яна стала. У гэты час малады чалавек заўважыў, што ўвава, жаныча вялікага душэўнага хараства Зосі Вальнец усім сэрцам цягнула да яго і сам пачаў захаляцца ёю.

Збліжэнне было непазбежным. «Але то быў адзін кароткі момант шчаслівага ўз'яднення». Нават і ў кароткую хвіліку збліжэння Паходзі не перастаў думаць пра Марыну. А Зосі потым гаварыла:

— Яна ніхто ў вёсцы не папракне ў несумленнасці і распусце. Жыла я ўвесь час як чалавек, не шукаючы ні лёгкага хлеба, ні забавы, ні песты. Але я жанчына, Дзяні, і бабурліць мне не лічу. Асабістага шчасця я, бадай, і не медала — было яно кароткае ў маладосці, як міг. Я чакала і дыржа чакаю, што яно ўздымае некалі.

Паходзі не мог сказаць у адказ тых слоў, якіх чакала Зосі, бо тады ён не мог быць лічыць сабе сумленным чалавекам. Дарогі гэтых двух слаўных людзей не сшыліся. Абодвум яшчэ трэба было шукаць сваё шчасце.

Не па-анкетаму пададзены і вобраз Бабейкі. Ён нібы пастаўлены пад рэнтгенаўскія праменні, ад якіх не схавеці і таго, што захавана дзесяці вельмі даўга. Бабейка выбіўся ў людзі, дзякуючы свайму ўменню прыставацца да розных умоў. Да калектывізацыі з яго рос справы гаспадар з кулацкай тэндэнцыяй. Зразумеўшы, што калгасы лад абавязкова пераможа, ён хутка скеміў, што трэба прыкінуцца прыхільнікам новага жыцця і заявіць давер'е аднаўскоўцаў, а там недалёка і да старшыніства, да вядучага ад грамадскага добра. Так яно і сталася. Чалавек перайначыўся толькі знешне, а душа яго засталася кулацкай.

Прагнаць Бабейкі выдзіла ў многім. Ён заваяваў славу гаспадарнага гаспадар, які ўмеў прыняць новага чалавека, накарміць і напасці яго і нават арганізаваць навуку ў маладой удальні-малікі. Але ў калгасе створаны тайны фонд, за кошт якога корміцца і госці і сам гаспадар. Ён скупіўся на таннай цане, а то проста крадзе садзіў і гародніну, ад праляжу якіх з трыдзевяць зямель зарабляе для сабе вялікі грошы. Ён не скупіцца, калі трэба задобыць каго-небудзь, але кожная выдаткаваная капейка вяртаецца да яго з добрым працэнтам.

Раздаць такога чалавека не проста. Не жартуйце! У партызаны ён пайшоў адным з першых і заўсёды вяртаўся ў атакі, але кожны раз знаходзіў неадкладную справу ў гаспадарчым узводзе, якім ка-

мандаваў. Калгас, на чале якога яго паставіў дружбакі, кожны год першым выконваў заданне па нарыхтоўках, і Бабейка не пераставаў падрыхтоўваць, што ітарэсавана дзяржаве для яго вышэй за ўсё. Але пры гэтым ён не забываў утайці сапраўдную зямельную плошчу, занізіўшы аэрыі аб ураджаі. Прыхільнасць адстады людзей заваяваўся раздзяліў усіх прыбыткаў на прапаіны, прыхільнасць начальства — тонкім пахаліствам. На нарадах у МТС ён хваліў дырэктара: «Дзякуючы пільнаму воку таварыша Ваўчука», на нарадах у раёне падляваў старшыні райвыканкома Ляшчэню. Сакратару райкома ён умеў напоіць цікавую прыгожую часоў партызанчымі. І ўсе лічылі, што Бабейка чалавек карысны, хоць і з пэўнымі недахопамі. Дык жа і на сонцы, маўляў, бываюць пламы.

Пламы, аднак, бываюць розныя. Не так цяжка зняць налет іржы, калі яна пакрыта толькі паверхню. Іншая справа, калі іржа прайшла наскрозь і раз'ела самую душу чалавека, як гэта здарылася з Бабейкам. Выносячы свой прысуд падобным кулацкім натурам, пісьменнік не дае скідкі і тым людзям, якія дазволілі махлярству і камбінатару доўгі час бескантрольна гаспадарыць у калгасе.

Іскрава праступае ў папакце рамана ішчэ адна добрая тэндэнцыя. І маю на ўвазе веру ў людзей, навагу да іх, пакрысненую заікаўнасцю аўтара ў выдзіненні і пошым выкарыстанні ўсім выдзінамі для правільнага выхавання людзей. Мы прымыклі гаварыць аб уплыве абставін на фарманне чалавечых характараў. Але не заўсёды ўлічваецца, што і абставіны не застаюцца нязменнымі, дадзенымі раз назаўсёды. У рамане Тараса Хадкевіча на шматлікіх прыкладах паказана, як само жыццё ў сваім няспынным руху да вышэйшых, больш дасканалых форм, ломіць многія стараы забавоны і перажытыя ў свядомасці людзей, перайначвае іх быт.

Найбольш удала выяўляецца гэтая тэндэнцыя ў трактоўцы вобразаў дырэктара МТС Ваўчука і калгаснага бригадзіра Адася Саўчука. Ваўчоў калісьці быў трактарыстам. У час вайны ён камандаваў партызанскім атрадам. Чалавек ён самаўпэўнены, гарачы, са шчыльна перабытаваў свае асабістыя поспехі і заслугі.

Абстаноўка ў раёне як раз і спрыяла таму, што гэты адмоўны рысы характару развіваліся, не сустракаючы перашкод. Работа калгасаў і МТС у раёне апынялася не па фактычным узражках, а па сярэднім лічбам засеяных гектараў, па месцы ў адпаведнай зводцы. Так Ваўчоў зацікавіў і пералацікі і нават прысузылі МТС пераходзіць Чырвоны Сцяг, хоць эканоміка калгасаў у зоне гэтай машына-трактарнай станцыі развівалася марудна. Чалавек хваліў і дзе трэба і дзе не трэба, галава яго ўсё больш кружылася ад гэтых дыферэнцаў. Асьцель недалёка і да спускавай думкі, што пры такіх заслугах можна дазволіць сабе і тое-сёе лішняе.

Пачаў Ваўчоў з фальсіфікацыі лічбаў у зводках, а закончыў у дзелам у намытых бабейкавых махінажых. І ўсё ж гэта не перанічы чалавек, не адшчэпенец. Калі ў партыі арганізацыі раёна разгарнулася сапраўдная крытыка і людзі шчыра ўзяліся за выпраўленне неахайнасці і калгасным будаўніцтве, наступіў пералом і ў жыцці Ваўчука. Яго знімаюць з пасады дырэктара МТС і па ўласнай просьбе пераключаюць у адзін з эканамічна слабых калгасаў. Шкада, што фінальны раздзел рамана не знаёміць нас з жыццём і працай Ваўчука ў новых умовах, хоць і так не цяжка згадацца, што, стаўшы на правільную дарогу, ён больш з яе не зверне.

Давярць людзям вучыць чытаць і вобраз Адася Саўчука. Гэты чалавек так і застаўся б падлявалам Бабейкі ці якога-небудзь іншага майстра цёмных спраў, калі б Паходзі і астатнія камуністы не разгадалі душы Саўчука. Успомнім першы сустрэчы з бригадзірам. Бабейка характарызуе яго ўвогуле правільна: «Мой бригадзір». Так яно і ёсць. Старшыня прымушваў Саўчоўка без прычарнаў выконваць любы свой загад. Калі і працягваў чалавек самавольны ініцыятыў, то хіба

толькі ў тым, што ўгадваў, волькі самавольна здычыў да гасцей у раёна, збіраў дагэты, якія можна было б выкарыстаць супраць бабейкавых ворагаў, утойваў ад агранома сапраўдныя намеры свайго алексуна. Дастаткова было Бабейку глянуць на свайго бригадзіра-ардынара, і той разумеў без слоў, што ад яго патрабуецца.

Знаваўся б, што, стаўшы старшынёй узбудынага калгаса, Паходзі не пакіне Саўчука на пасадзе бригадзіра. Але новы старшыня, улічыўшы шыроку гатоўнасць чалавека выправіцца, дзейнічае па прыніцы «дзярж і працяраі», і не пачынае апаўчана. Звычайна маўляў, не вельмі схільны раскрываць сваю думку перад нім былі б ішоў. Адася Саўчоў у новай ролі стаў куды больш смелым і не баіцца сказаць праўду ў вочы нават былому начальніку.

Такім чынам, хоць Паходзі, Ваўчоў, Бабейка знаходзіцца на першым, а Зосі Вальнец, Інукевіч, Саўчоў і некаторыя іншыя героі — на другім плане, усё яны запамінаюцца, прымушаюць чытача думаць, параўноўваць, прыгадваць аналагічны характары, з якімі часта сустракаецца ў рэальным жыцці. Менш каларытны з'яўляюцца вобразы журналіста Зараніка, рабочага Кудзіна. Зараніку бракуе агукнасці, хоць ён многа ездзіў па раёнах рэспублікі. Ён месцамі збірае матэрыялы для нарысу, артыкулаў, мастацкіх твораў, але вынікае мы так і не бачым, калі не лічыць аднаго крытычнага артыкула ад няправільнай арганізацыі працы ў МТС. Замаца гэта для бязвога журналіста. Вобраз Кудзіна, мне здаецца, крыху заступшам.

У рамане адлюстраваны даволі вялікі асяп у пасляваенным жыцці хлебаробаў рэспублікі. Героі Тараса Хадкевіча адляваюць ушчэнт разбураныя фаміліячныя акупанты вёскі, авалоўваюць новай тэхнікай, якую горад шчогра да сельскай гаспадарцы, узбудыюць калгасы. Галоўную ўвагу пісьменнік аддаў механізарам, іх узаемаадносінам з калгасам. «Аб'явіць неабходнае» аўтар у адным творы, вядома, не мог. І ўсё ж карціна была куды больш поўная, калі б тыя ж механізары некалькі разоў разгавалі на нездаровны з'явы, якія наглыталі ў вёсцы да вяртання саўскага пленума ЦК КПСС і наступных рашэнняў партыі і ўрада па пытанні сельскай гаспадаркі. Той жа, скажам, Паходзі не мог не заўважаць існавалых у першыя пасляваенныя гады недахопы ў практыцы планавання сельскагаспадарчай вытворчасці, не мог не адчуваць, што ітарэсавана далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі патрабуюць пэўныя змен у парадку налічэння падаткаў. Тым не менш, гэтыя назвычэй важныя праблемы не прыцягнулі да сабе ўвагі намесніка дырэктара і сакратара партыйнай арганізацыі МТС. Сёння гэтыя праблемы вырашаны, але ў той перыяд, які адлюстраваны ў рамане, яны хвалявалі ўсю калгасную вёску.

Многа старонак прысвечана ў рамане сацыялістычнаму гораду, у прыватнасці Мінску. І гэта вельмі добра, бо пацярпеў агучную карціну, робіць ён больш поўнай і пераканальнай. Шкада толькі, што Тарас Хадкевіч не знайшоў дастаткова шчыра мастацкіх сродкаў, каб паказаць арганічнае адзінства горада і вёскі, іх узаемазалежнасць. У рамане гэтыя сувязі не закранаюць самай асноўнай народнага жыцця і абмяжоўваюцца толькі асабістымі біяграфіямі і ітарэсамі Паходзі, Зараніка, сям'і Кудзіных.

Некалькі іншых заўваг. У свой час Тараса Хадкевічу шчыра гаварылі, што ў першыя яго буйныя творы ашчэ адчуваўся часам чыста газетныя прыёмы работы над словам. Пісьменнік, відаць, улічыў справядліваю крытыку. Старонкі рамана гаспадар на населены самымі рознымі людзьмі, але для характарыстыкі амаль усіх герояў знойдзены свае лексічныя сродкі. Напрыклад, намеснік дырэктара МТС Паходзі, журналіст Заранік, аграном Васіліна Валюшка з'яўляюцца інтэлігентамі, людзьмі адукаванымі, але гавораць яны ўсё ж па-рознаму, у залежнасці ад жыццёвай школы, практычнага вопыту і асабістага характару кожнага.

У дзелкіх кніжнасці, бадай, апраўданы ў лексіцы ахопанага яшчэ не зусім аваломленымі парывамі летучніка і фантазера Зараніка. Пры выпадку Заранік можа паўтараць і чужыя думкі і словы, выдаючы іх за свае. Запамінаецца яго спрэчка з Паходзім у вагоне. Будучы журналіст яшчэ насіў тады вайсковую форму, і воль як ён разважаў:

— Баюся, што мы крыху перабольшваем, калі гаворым аб партызанах. Бадай то ўсё насельніцтва Беларусі трапіла пад пільту акупантаў у пачатку вайны. А калі па-сапраўднаму разгарацца партызанскае барацьба? Тады, калі мы на фронце нанеслі раі моцных удараў па ворагу. Значыць, многія і многія з беларусаў, перцячы дзекі захопнікаў, сядзелі ў чаканні. Ці не правіліся ў гэтым рчысе пасіўнасці ў характары беларуса?

Вы пачынаеце думаць, што перад вамі чалавек, які або свядома паклінічае на цылы народ, або нічога пра гэты народ не ведае. Выспатляецца, што гэты пераўзровень, фальшывыя словы сказаў беларус па нацягнутасці, сказаў таму, што нецэла чужоў падобную брахню і прыняў яе на веру.

Прычытка захапляцца, дунуць у падвоблачныя вышыняы, глядзец на ўсё праз ружовыя акуллары перашкажае Зараніку правільна разабрацца ў людзях. Пра Ваўчука ён піша ў сваім дзёніку, што дырэктар МТС «пакідае ўражанне чалавека энергічнага і кемлівага, але знамта самаўпэўненага, схільнага парывавання, выставіць самога сябе на парадні план». Гэта агучныя словы, якія выдзіюць няўменне журналіста аналізаваць супрацьвічы з'явы, прынякціх у самую глыбіню чалавечых характараў. Такую ж абмежаванасць далігяду выяўляе Заранік, калі, звяртаючыся да Паходзі, гаворыць: «... вы, практыкі, у большасці — аматары ўсё прымаюць, ва ўсім шукаць чорнае, да ўсяго прызірацца, разважаць дзірава і холадна. Пацудзі захаплення вам неабыма».

Ужо ў гэтых словах раскрываецца самахарактарыстыка Зараніка, як чалавека, які шукае свайго пункту погляду на ўсё навакольнае, але яшчэ не заўсёды ўмеў іці ад рэальнага жыцця, а не ад вычмытных з кнігі іціцця. Паходзі таксама яшчэ малады, але ў яго іншая жыццёвая школа, іншыя навукі, і ён мае падставы гаварыць пра сябе:

— Э-а, дружка, не было б такіх, як ты кажаў, аматараў, не заўважалі б мы чорныя плямы, не вытравілі б іх — цікава, дзе б вы знаходзілі крыніцы для сваіх уздзеяў, у якіх фарбах паўстала б перад вамі жыццё? Што ж да захаплення, дык яно не нудож і мне ў прыватнасці, але не заўсёды і ўсім, а дарочы.

Такім жа разважлівым, не па галах сталым чалавекам паўстае перад нам Паходзі і ў гутарках з механізарамі, і ў сутычках з Бабейкам. Для партгара МТС характэрна адзінства слова і справы, спалучэнне малых парываў з дваразой ацённай іх магчымых вынікаў.

На многіх прыкладах можна паказаць самабытнасці і арыгінальнасці моўнай характарыстыкі маладога калгасніка Кузіна і Дзераха, актывісты Зосі Вальнец, старшыні райвыканкома Ляшчэню. І ўсё ж сядзі газетнага штампа ў рамане таксама вельмі асабіста, асабіва ў першых раздзелах. Іх нямнога, такіх атражаў, але яны ёсць. Суха, амаль пратэкальна пададзены вынікі з дзёніка журналіста Зараніка. Тое-сёе ад звычайнай агіткі ёсць у размовах перавадова рабочага Кудзіна нават з блізкамі людзьмі. Трапляюцца паасобныя няўдалыя скажы і ў аўтарскіх характарыстыках людзей. Німа патрэбы ўсё гэта перакрываць, бо адчуваецца, што атражы дапушчаны на неагагую і не яны характарызуюць стаўленне Тараса Хадкевіча да людзей.

Пра ўвогуле стройнай і прадуманай кампазіцыі рамана аўтара можна папракнуць хіба толькі ў тым, што ў першых раздзелах дзейныя крыху замаруджана, а ў апошніх замалта фарсіравана разважана. Мабыць, не варта было так часта і на такіх пралігачы тэрмінах пасылаць журналіста Зараніка ў Ляшчэню раён. Тыя ж самыя падзеі маглі б раскрыцца больш глыбока, калі б мы глядзелі на іх не ва чмыма, па-сутнасці, староняца чалавека, а праз успрыманне мисловых людзей.

Радуе перш за ўсё, што Тарас Хадкевіч дэталёва вивучыў людзей, раней чым пусціць іх на старонкі рамана. У творы, бадай, няма так званых персанажаў, якіх у тэатры звычайна называюць стагымі, а ёсць намы рэальныя сучаснікі, барацьбіты за новы росквіт краіны. Гэтыя людзі растуць разам з усім савецкім народам, не паховаюцца цяжкасцей і перашкод на шляху да пастаўленай мэты. Усе яны, за рэлікі выключэннямі, займаюць у творы сваё законнае месца. А гэта і ёсць мастацтва.

Навіны культурнага жыцця ў Кітаі

Па старонках студзеньскіх нумароў часопіса „Дружба“

Поспехі вучоных

Намеснік сакратара Акадэміі навук Кітая Се Сін-ха ў сваім артыкуле (часопіс № 3) расказвае аб тым, што «за гады першай півгодкі навука ў Кітаі атрымала небывала вялікае развіццё, і кітайскія вучоныя дасягнулі ў некаторых галінах значных вынікаў».

Цэнтр навуковага жыцця ў краіне — Акадэмія навук Кітая. У параўнанні з 1952 г. колькасць навукова-даследчых устаноў Акадэміі павялічылася на 126 працэнтаў, а навуковых работнікаў — больш чым удвая. У Акадэміі навук створаны аддзяленні матэматыкі, фізікі і хіміі, біялогіі, геалогіі і географіі, тэхнічных навук, філасофіі і грамадскіх навук. Прадуе аспірантура, у якой займаецца 335 чалавек.

За гады першай півгодкі развівалася і ўмацоўвалася навуковае супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам і ўсімі братамі краінамі. Былі наладжаны сувязі з навуковымі арганізацыямі і вучонымі больш 50 краін свету.

Паспяхова прадуе Акадэмія медыцынскіх навук і Акадэмія сельскагаспадарчых навук Кітая, якая ажыццяўляе вакол сабе ўсе мажовыя сельскагаспадарчыя інстытуты, вопытныя станцыі і іншыя арганізацыі.

Дзяржава стварае кітайскім вучоным усё ўмовы для плённай работы. Лабараторыі абсталяваюцца на апошняму слову тэхнікі, панаўляюцца кніжныя фонды бібліятэк навукова-даследчых устаноў. Кніжны фонд бібліятэкі Акадэміі навук Кітая дасягнуў чатырох мільянаў таму.

Улічваючы патрэбы народнай гас-

падаркі, у другой півгодкі асабіва ўвага будзе нададзена далейшаму разгортванню навукова-даследчай работы, вывучэнню поспехаў перадавой інаўткі і тэхнікі Савецкага Саюза і іншых краін. У Кітаі шырока разгортваюцца работы ў галіне выкарыстання атамнай энергіі ў мірных мэтах, электронікі, аўтаматыкі і тэлеправавання.

Клопаты аб нацыянальных меншасцях

Кітаі — шматнацыянальная дзяржава. Агульная колькасць насельніцтва нацыянальных меншасцей складае 35 мільянаў. Вядома, што на тэрыторыі КНР прыянае 50 нацыянальнасцей. У іх ліку дзесяць нацыянальнасцей налічваюць звыш аднаго мільяна чалавек (манголы, хуэй, уйгуры, мяо і інш.), астатнія сорака маюць кожная менш аднаго мільяна чалавек (хань, жо, лі, бай, насі, лагу і інш.).

Камуністычная партыя і народны ўрад Кітая клопачыцца аб культурным развіцці гэтых народаў. Упершыню ў гісторыі для нацыянальных меншасцей ствараецца пісьменнасць. У сучасны момант распрацаваны праекты для 20 нацыянальнасцей, некаторыя з іх ужо ўкараняюцца, праўда, яшчэ ў вопытным парадку.

За гады народнай улады ў краіне створана сем выдавецтваў, якія выпускаюць кнігі і часопісы на мовах нацыянальных меншасцей. Толькі на мангольскай, цыбейскай, уйгурскай, карэйскай і казахскай мовах выдадзена звыш пачты тысяч назваў кніг агульным тыражом каля 160 тысяч экзэмпляраў.

У Кітаі прадуе звыш 24 тысяч па-

чатковых і сярэдніх навучальных устаноў для нацыянальных меншасцей і дзесяць ВНУ, у якіх займаецца каля 3,5 мільянаў навучнікаў. Гэта ў 357 разоў больш, чым было ў старым Кітаі.

Праект фанетычнага алфавіта кітайскай мовы

Дзяржаўны Савет КНР зацвердзіў праект фанетычнага алфавіта кітайскай мовы. Фанетычны алфавіт мае мэтай садзейнічаць правільнаму разуменню і адзінаму вымаўленню кітайскіх іерогліфаў, намнога палепшыць і аблегчыць выкладанне мовы ў школах і навучальных установах. Ён дапаможа хутчэй ліквідаваць непісьменнасць сярод дарослага насельніцтва краіны. Гэты праект намнога спрашчае вивучэнне кітайскай мовы таксама і нацыянальнымі меншасцямі.

Вобраз Леніна на сцэне

Да сараковай гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Пекінскія народныя мастацкі тэатр паставіў спектакль на п'есе савецкага драматурга М. Пагодіна «Чалавек з ружом». Шырокае масы глядачоў сустраці спектакль з гарачым адбораннем. Пром'ера адбылася 5 лістапада, але і сёння спектакль праходзіць пры поўным аншлугу. Многія заводы і фабрыкі, устанавы, сельскагаспадарчыя кааператывы наладжваюць калектывныя походы ў тэатр, каб убачыць на сцэне дарогі вобраз Уладзіміра Ільіча Леніна.

Спектакль пастаўлены рэжысёрам Ся Чунь-ан. Ролу Леніна выконвае Дзюо Гуан-тань, Шадына — Цынь

Чуць, Чыбсава — Дзінь Чжао-фань. Вобраз Леніна ў п'есе «Чалавек з ружом» ужо трэці раз паўляецца на кітайскай сцэне. Яшчэ ў час вайны супраць японскіх захопнікаў у Іньань ўпершыню быў пастаўлены гэты спектакль. Другі раз п'еса была пастаўлена на адкрытай сцэне на плошчы ў тыле ворага — у пагражнічым раёне Шансі — Чахар-Хобэй. Сёння тады была не прыстававай, спектакль праходзіў пры святле газавых ламп, а глядачы сядзелі проста на зямлі. Нягледзячы на ўсе гэтыя няўзручнасці, людзі прыходзілі за некалькі дзесяткаў кіламетраў, каб толькі убачыць гэты спектакль.

І раней — халоднай ноччу на плошчы, і цяпер — ва ўмовах сапраўднага тэатра — кітайскія глядачы з паучцём глыбокай павагі і гарачай любові глядзяць гэты спектакль. Дарогі і любімы вобраз правядра рабочага гдаса — Леніна — натхняе іх, надае новыя сілы.

Артэсты едуць на вёску

У 1958 г. асноўная ўвага ў гаспадарчым дзейнасці тэатральных калектываў Кітая будзе нададзена арганізацыі выездаў на вёску, піша часопіс «Дружба» ў № 3. Больш дзесяці драматычных тэатраў і ансамбляў п'есні і танца, якія падпарадкаваны Міністэрству культуры КНР, вырашылі ў гэтым годзе чацвёртую частку часу знаходзі